

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד ה

ידיו (כמ) [כמ] בצרור או (מ) בעפר או בכל מידי דמגעי טייבין. יעל (כט) [כט] (נח) נקיות ידים, ויועיל לתפלה יאכל לא להעביר רוח רעה שעליהן: כג ילא תקנה נטילת ידים אלא לקריאת שמע ותפלה, אכל ברכות ושחרית יכול לברך (נט) קדם נטילה. אלא אם כן הוא ישן על משתו (ל) [ל] (ס) ערם, שאז אסור להנפיר את השם עד (סא) שיצקה אותם:

ט ואיש בסוף ברכות י שבת קט ושם ביהוה ורשה ושב כ טראש שם וטראשית השוכה ל שם

ה פנינת הברכות, וכו' סעיף אחר:

א א' כונן בברכות (א) פרוש המלות. ב' קשין פירוש השם יכונן פרוש (ב) קריאתו באדנות שהוא

א טו

באר היטב

שערי תשובה

בוגי'ו. ובצוארו עד הסוקה, כ"י ס"י צב, מ"א: (כמ) בצרור. או בקורה, בין שהם מלקלים בין שהם בהסח הדעת, טור ס"י צב, מ"א. וצריך לקנות ג"פ דומיא דמים, ברכת אברהם ס"י פ. וע"ת חולק עלי, בין דלא מהני ליה רעה ליל ג"פ; ובקפיו בעלמא סגי, ע"ש: (כט) נקיות ידים. הקשה המ"א: צ"ע, דבס"ס קנט פסק דלעולם מברך על נט"י, ע"ש. ונתי' אהרן מלשבו, ע"ש: (ל) ערם. שפסקתא דר"י מטנפות בגניעת בית הסתרים:

מקום יש לו לקנות במידי דמגעי. קולקמן סעיף כב, עין שם: [כמ] בצרור. עבה"ט: ועין לקמן סימן סב שהשי"ו קטב קמי' שצטא לשמות ואינו יכול לקום לרחץ בעליה, וטור סקרה. וט"א: חולק עלי, ע"ש. ובר"י שם קטב: הנעור בעליה וצטא לשמות ואינו יכול לקום לרחץ ד"י. קצת ד"י פסקא או בכל מידי דמגעי וברך ולשפה, מהר"י וי"ן: ולי' דעת מהר"ו ומהר"ם ולקטנו שאסור לברך בש"ר שוה עלי, וכהן לא מצי' נקיין עפי' כ"א נטילה בפנים ג"פ, אטור לברך: ולכן אם הוא צנוט ואינו יכול לרחץ טורקו בלבו, וכהן פוסקים ממידן באגוס לברך ע"י החרוה. ודא ע"ס קנט צצמו לצמד ולרחץ ד"י ג"פ וברך בתקנה, ע"ש. ונקלאחי שלא חזיר מדבר' טשי"ו קנה. ועין בסימן סב בגמ"א בשם תר"י שאף הטורקו אין לטורקי כ"י ובר"י שם: [כט] נקיות ידים. עבה"ט. ועין ג"פ אפרים מ"ש לקול דבר' המ"א קנה: [ל] ערם. ובהב"י וסוף בשם מהר"ו ומהר"ם דלקטנו, שכתבו אסור לברך ברכת השחר קדם נטילה, ע"ש:

משנה ברורה

באר הגולה

מלקלים בנדאי, כגון שששה צרכיו וקנח, גם כן מהני. ועין לקמן בסימן צב פמה צריך לחזור אחר מים: (נז) בעפר. או (עט) שישפשף בטלית לבש. ודע, דנקיין בין שהוא עומד במקום מים, צריך לנקות כל היד, (עו) בין גבו ובין תוכו עד הפרק, (עו) ובר"י ע"י צד סוף קשרי אצבעותיו, אכל לא כמו שנהגין איהו אנשים שמנדין רק ראשי אצבעותיהן: (נח) נקיות ידים: (עט) יש אומרים דגם כנה מברכין על נטילת ידים, ומכל מקום כל (עט) האחרונים לא זוו מפסק השלחן צרוף: כג (נט) קדם נטילה. (ס) דסתם ידים דהינו שאינו יודע אם הם מלקלים אינן פסולות לברכה, וכל' שפון לברכה תורה, ודברי מברכין על הפרות ואין צריך נטילת ידים: (ס) ערם. שאז מטנפתא דר"י מטנפות בגניעת בית הסתרים. ומלבושים שלנו שבית הצנאז פותח, (פא) אפלו אם ישן במלבושים מטנפתא דר"י ורבו לטפך בגופו במקום רעה. ודוקא אם ישן שנת קבע, אכל בשנת צראי אין חזקתו שנגע, ודין פסתם ידים ודכשרים לתלמוד תורה ולברכה, רק לתפלה: (סא) שיצקה אותם. בצרורות ובכל מידי דמגעי. והוא הדין לתורה (פב) אסור בלא נקיין. ועין בפרי מגדים שכתב דאפלו אם יש לו מים, מכל מקום די לברכות ולתורה בנקיין בעלמא, וכן משמע בבאורי הגר"א, ורק משום כד' להעביר רוח רעה בעינין מים. ובשערי תשובה בשם החרוה כתב דלא יברך בלי נטילת ידים, וראוי להחמיר בלש לו מים. ועין לקמן בסימן סב סעיף קטן ח במשנה ברורה:

לענין מקום מגלה שבזרועותיו, עין שם בברכה, לא העסקתי. ולא משמע בן בוכחים יח ע"ב ברש"י ד"ה ולא למעלה, עין שם: (נז) בעפר. או (עט) שישפשף בטלית לבש. ודע, דנקיין בין שהוא עומד במקום מים, צריך לנקות כל היד, (עו) בין גבו ובין תוכו עד הפרק, (עו) ובר"י ע"י צד סוף קשרי אצבעותיו, אכל לא כמו שנהגין איהו אנשים שמנדין רק ראשי אצבעותיהן: (נח) נקיות ידים: (עט) יש אומרים דגם כנה מברכין על נטילת ידים, ומכל מקום כל (עט) האחרונים לא זוו מפסק השלחן צרוף: כג (נט) קדם נטילה. (ס) דסתם ידים דהינו שאינו יודע אם הם מלקלים אינן פסולות לברכה, וכל' שפון לברכה תורה, ודברי מברכין על הפרות ואין צריך נטילת ידים: (ס) ערם. שאז מטנפתא דר"י מטנפות בגניעת בית הסתרים. ומלבושים שלנו שבית הצנאז פותח, (פא) אפלו אם ישן במלבושים מטנפתא דר"י ורבו לטפך בגופו במקום רעה. ודוקא אם ישן שנת קבע, אכל בשנת צראי אין חזקתו שנגע, ודין פסתם ידים ודכשרים לתלמוד תורה ולברכה, רק לתפלה: (סא) שיצקה אותם. בצרורות ובכל מידי דמגעי. והוא הדין לתורה (פב) אסור בלא נקיין. ועין בפרי מגדים שכתב דאפלו אם יש לו מים, מכל מקום די לברכות ולתורה בנקיין בעלמא, וכן משמע בבאורי הגר"א, ורק משום כד' להעביר רוח רעה בעינין מים. ובשערי תשובה בשם החרוה כתב דלא יברך בלי נטילת ידים, וראוי להחמיר בלש לו מים. ועין לקמן בסימן סב סעיף קטן ח במשנה ברורה:

א (א) פרוש המלות. כמו שאמר חז"ל [ברכות מ] שלא יזרק הברכה מפיו אלא יכונן בצת האמירה ויברך בנחת. וזה לשון ספר חסידים סימן מו: בשהוא נוטל ד"י או שמברך על הפרות או על המצות השגורות כפי כל אדם, יכונן לבו לשם בוראו אשר הפליא חסדו עמו ונתן לו הפרות או העולם להננות מהם וצוהו על המצות: ולא יעשה כאדם העושה דבר במנהגו ומוציא דברים מפיו בלי הגיון הלב. ועל דבר זה תרה אף ה' בעצמו, ושלח לנו ביד לשעיה ואמר ייצן כ"י נגש העם הזה, כפיו ובשפתיו כבודי ולבו רחוק ממני. ועין שם עוד מה שהאריך בגדל הענין עבור זה: (ב) קריאתו באדנות. כ"י השם הנכבד ונהגה אטור לקרותו בכתבו, כמו שאמר חז"ל: ההוגה את השם באותיותיו אין לו חלק לעולם הבא; אלא צריך לקרותו כאלו היה כתוב שם אדוני, וגם (ב) בנקיית אדוני, דהינו האלף בתח"ף פתח, אכל לא בפסח לכו או בשכ"א לכו, וטור בחולם והגון באמת, ודגיש היי"ד שמהא נפרת יפה: רק בפנהו כונן

שער הציון

(עט) ארצות התיים בשם דכ"ו: (עו) פרי מגדים בסוף הסימן: (עו) גמ"ל בפע"י קטן ט: (עט) מבאר הגר"א, וכן משמע קצת בבג"ו אברהם, עין בפרי מגדים: (עט) לבלש ודרך התיים וארצות התיים ותי' אדם: (פ) מגן אברהם: (פא) פרי מגדים: (פב) פניל בפע"י קטן מט: (ב) באור הגר"א ושערי תשובה בשם הג"ם יעבי"ץ וארצות התיים ותי' אדם, דלא כמהר"ם ותי"ח: (א) כן לשון הפרי מגדים, וקאי אינן חזקתו שנגע.

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ה ו

אדון הכל, ויכונן בכתובתו (ב) (ג) ביידי ה"א (ד) שהיה והנה (ו) וכן ויהיה: ויבטל פירו
אלהים יכונן שהוא מקיף בעל היכלת ובעל הפחות כלם:

ו דין ברפת אשר יצר נאלהי ופרושיו, וכו' ד' סעיפים:

א קריאה
ב קריאה ושי"ש
ג חוסמות ד כ"ח
ד ידע חסוד
ה קה ל כ"ח יחוס

א יבטיחא מבית הפסא וכו' אשר יצר את האדם בחכמה, שבראת האדם הוא בחכמה
נפלאה, ינוש מפרשים, על שם שהגוף דומה לנוח מלא רוח והוא מלא נקבים, כדלקמן
בסמוך, ינוש מפרשים בחכמה, שהתקון מזונותיו של אדם הראשון ואחריו בראו, וברא
בו נקבים נקבים (א) חלולים חלולים, פרוש: נקבים חיים, כגון פה וחטם ויפי טבעת,
וגם ברא בו אברים חיים חלולים, כמו לב וכרס ומעים. (ב) שאם יסתם אחד מהם,
(ג) כלומר, שפנקבים לש נקב אחד שהוא הפה, שקשהוה במקו אמו הוא סתום, וכשיוצא
לאויר העולם הוא נפתח, ואם כשיוצא לאויר העולם היה נשאר סתום, לא היה אפשר
להתקיים (ב) (ג) אפלו שעה אחת, והאברים החלולים, אם היה נפתח אחד מהם, לא
היה אפשר להתקיים אפלו שעה אחת. ועוד יש לפרש, ישגבול יש לאדם שיכולין לזכרו
לסתם ולא ימות, וכיון שעבר אותו הגבול (ו) (ז) אי אפשר להתקיים אפלו שעה
אחת, וכיון שבכלל הנקבים הם פי הטבעת ופי האמה, ובכלל האברים החלולים שאם
יצתח אחד מהם אי אפשר להתקיים הם פרס ומעים, שפיר הוי שבת זה מענין עשיית
צרכיו, ואפשר עוד, שמאחר שאם יוצא לזכרו ביותר עד שאם עבר הגבול ימות, בכלל
שאם יפתח אחד מהם הוא, והוי שאם יפתח אחד מהם נמי מענין עשיית צרכיו ממש.

שערי תשובה

באר היטב

(ב) ביידי ה"א. עבדיט. במח"ב קדם לית ארש להג"מ יבטיח קטב:
מצפה כו, שקריאת השם בין במקום שנקבב הנ"ה בין במקום אר"י
לעולם שנה לקרותו כחטף פפת, וכלא קמ"ש במג"א בשם (כח"י) וצ"ח.
וגם קמ"ש בשם: חשר סגור"מ מלוגליו שיגרא ביון שלא חזקה הברת
הפחה וקרת, ע"ש בסיון פג; וקטב בא"ד קדם אור חרש שחור בו
סגור"מ, וכ"כ מח"ב קדם ספר פ"ד נקרא אשוחת באו"מ, קדם
באקשור"מ שנת חס"ו, עם קטב השוכה שחשיבו למקור"מ גם השוכת
בש"ח נודע ביהודה סי' ב שאין ספק בקריאת שם אר"י להסיעם הנזקת
מלרע ולא מלעיל. וכן נביא במח"ב קדם לית ארש, ע"ש: (ז) ויהיה. עבדיט. ובמג"א קטב על שבת שהיה כי הגאו במקום י"ד, וקרא מקום להחייט
דשק"ה ושם קטב סחייט על ויהיה. וקרא שחב"ט הג"ה דברי המג"א על ויהיה וכן הוא בא"ד, וכן ראינו מניהם במג"א. ולענין אצ"ל להגיה, כי
בחי"ט שם קטב: וכן היה בקט"ו י"ד העמיד, ור"ל להסיר י"ד העמיד מקולת ויהיה, ע"ש, וא"כ הנה בשפסידו י"ד שבתחלת השם נשאר מלת היה,
שנשא"ו במקום י"ד. והמג"א אסוד"י השיע קא דנקט לקרש מקולת ויהיה, ע"ש, והנה ע"י הנא"ו שבמקום הי"ד, ומפ"ל דגם במלת ויהיה פן הוא:
(ג) אפלו. עבדיט. ובמג"א קטב בשם הנקבים שיש בכרחה זו מ"ה פבות, והנה שפס"י שהנא"ו פתח וילצמו לפנ"ד: (ז) אי אפשר. עבדיט. ודבריו
הם מהעקרת אר"י: אף קפי מה ששגור קפי כל אוקרים האלו בחירק, וכן הוא בסוד"ו של סגור"ו הענא, וקרא כי מלת א"י בצ"ר אין חקט שיהיה
נגזר מן א"י, שיש לו הודאה אחרת לעצמו, כמו אי הכל, אי מהו באת, אי לך ארז וכדומה: ואמנם גם א"י בחירק יש לה הודאה אחרת, כגון יושב
האי, מ"מ הנה מצדו אי כבוד וכו' אי נקי, ודף שיש שפרשו עם פירושו א"י, ולכן אין לשנות מפה שהוא

(ב) ביידי ה"א. עבדיט. במח"ב קדם לית ארש להג"מ יבטיח קטב:
מצפה כו, שקריאת השם בין במקום שנקבב הנ"ה בין במקום אר"י
לעולם שנה לקרותו כחטף פפת, וכלא קמ"ש במג"א בשם (כח"י) וצ"ח.
וגם קמ"ש בשם: חשר סגור"מ מלוגליו שיגרא ביון שלא חזקה הברת
הפחה וקרת, ע"ש בסיון פג; וקטב בא"ד קדם אור חרש שחור בו
סגור"מ, וכ"כ מח"ב קדם ספר פ"ד נקרא אשוחת באו"מ, קדם
באקשור"מ שנת חס"ו, עם קטב השוכה שחשיבו למקור"מ גם השוכת
בש"ח נודע ביהודה סי' ב שאין ספק בקריאת שם אר"י להסיעם הנזקת
מלרע ולא מלעיל. וכן נביא במח"ב קדם לית ארש, ע"ש: (ז) ויהיה. עבדיט. ובמג"א קטב על שבת שהיה כי הגאו במקום י"ד, וקרא מקום להחייט
דשק"ה ושם קטב סחייט על ויהיה. וקרא שחב"ט הג"ה דברי המג"א על ויהיה וכן הוא בא"ד, וכן ראינו מניהם במג"א. ולענין אצ"ל להגיה, כי
בחי"ט שם קטב: וכן היה בקט"ו י"ד העמיד, ור"ל להסיר י"ד העמיד מקולת ויהיה, ע"ש, וא"כ הנה בשפסידו י"ד שבתחלת השם נשאר מלת היה,
שנשא"ו במקום י"ד. והמג"א אסוד"י השיע קא דנקט לקרש מקולת ויהיה, ע"ש, והנה ע"י הנא"ו פתח וילצמו לפנ"ד: (ז) אי אפשר. עבדיט. ודבריו
הם מהעקרת אר"י: אף קפי מה ששגור קפי כל אוקרים האלו בחירק, וכן הוא בסוד"ו של סגור"ו הענא, וקרא כי מלת א"י בצ"ר אין חקט שיהיה
נגזר מן א"י, שיש לו הודאה אחרת לעצמו, כמו אי הכל, אי מהו באת, אי לך ארז וכדומה: ואמנם גם א"י בחירק יש לה הודאה אחרת, כגון יושב
האי, מ"מ הנה מצדו אי כבוד וכו' אי נקי, ודף שיש שפרשו עם פירושו א"י, ולכן אין לשנות מפה שהוא

משנה ברורה

א (א) חלולים. פרוש, אברים חלולים. ולא יאמר
חללים, דבכלל לא שיהו בריאה: (ב) שאם יסתם
וכו'. פן היא גרסת הרמב"ם, אכל גרסא שלנו ורש"י
ור"ף והרא"ש אם יפתח קדם [נהג"א]: (ג) כלומר
שפנקבים וכו'. משום דגרסתו היה "אי אפשר להתקיים
אפלו שעה אחת", וקשה לו, דאדם סותם פיו הרבה
שעות, ולנה אמר כלומר וכו'. אכל מנהגנו שלא לומר
אפלו שעה אחת, כמו שכתב הר"מ, וכן מוכח באגדה:
פן כתב הפג"א אברקם, וכן משמע בבאר הג"א. וצ"ח
ט"ו: (ד) אי אפשר. א"י בצ"ר פחת האלף, פי המלה
נגזרת מן א"י, פן כתבו הפאר היטב והפ"ר מג"ד.
ובשערי תשובה מלשב הגרסא בחירק שגם"פ פנתו

לשם הנ"ה. וטעם הנזקת הוא מלרע: (ג) שהיה וכו'.
ובבאר הג"א כתב, דלפי עמק הדיו אין צריך לכונן אלא
פרוש קריאתו, דבכל מקום הולכין אחר תקריאה, אף שיש
בהפתיכה סודות גדולות: לכד בקריאת שמע שם צריך
לכונן גם כן שהיה וכו'. צ"ח שם. ובמקום שנקבב בא"ד,
לצ"ל: עלמא אין צריך לכונן אלא שהוא אדון הכל. אם
אחר מספר סודי ה' שעשה לו, דמתחלה מופיר השם,
ויוצה לגמר דבריו מה שעשה לו ה', אסוד להפסיקו
בדברים, שאם מתוך כך לא יאמר דבריו, ונמצא שהזכיר
שם שמם בתום, אכל אם יוצא לקלל שום אדם והתחיל
לשם, מצדו להפסיקו שלא יאמר דבריו ולא יחטא וס"ח
והובא בחידושי רע"א: